

Provinciale Staten

Clustercode PLA
Ons kenmerk DOC-00725160
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Maastricht 17 december 2024
Verzonden 17 december 2024

Onderwerp

Sonderend stuk inzake stand van zaken notitie provinciaal landschapsbeleid

Geachte Staten,

Bijgaand stuur ik u ter sondering in uw commissie de Stand van zaken notitie provinciaal landschapsbeleid.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Sonderend stuk – 1 minuut versie

1. Onderwerp Stand van zaken notitie Programma Landschap

Stand van zaken notitie Programma Landschap

2. Inleiding/aanleiding incl. beoogd resultaat

In de Statencommissie Ruimte, Landbouw en Natuur (RLN) van 25 november 2022 is naar aanleiding van de sondering van het Programma Landschap door gedeputeerde Gabriëls toegezegd om: de uitwerking (indicatie kosten, indien nodig verdieping acties) van het Programma Landschap ter sondering voor te leggen aan de commissie RLN (t.b.v. de begrotingsbehandeling 2024). Dit betrof toezegging 9210.

Naar aanleiding van deze toezegging hebben Gedeputeerde Staten (GS) aan Provinciale Staten (PS) een Mededeling portefeuillehouder gezonden (brief gedeputeerde Faassen van 20-8-2024, DOC-00674715). In deze mededeling gaven GS aan dat het Programma Landschap voor een belangrijk deel vertaald is in het door PS vastgestelde beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. Een deel van het Programma Landschap zal ook doorvertaald worden via het proces van de aanscherping van de POVI. Over dit proces zijn en worden de Staten geïnformeerd. Gezien voorgaande genoemde processen, waarbij de Staten betrokken zijn, hebben GS aan PS ter overweging gegeven om een separate sondering van de uitwerking van het Programma Landschap in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) niet meer te laten plaatsvinden.

In de Statencommissie LEO van 13 september 2024 is echter besloten om een separate sondering van het Programma Landschap in deze commissie wel te laten plaatsvinden. Voorliggende notitie geeft inbreng voor deze sondering. Voor GS is hierin niet het Programma Landschap, maar het daarna verschenen coalitieakkoord, Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en het proces van de aanscherping van de POVI leidend.

3. Bevoegdheid

Het Programma Landschap is een zogeheten 'onverplicht programma' onder de Omgevingswet en een bevoegdheid van GS. Op 20 december 2022 hebben GS het Programma Landschap vastgesteld. Het Programma Landschap is doorvertaald via het proces van het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied dat in mei 2024 door PS is vastgesteld. Verdere uitwerking zal ook plaatsvinden via de aanscherping van de Omgevingsvisie en mogelijk de Omgevingsverordening. Beide zijn een bevoegdheid van PS.

4. Verzoek aan de Statencommissie de navolgende vragen te beantwoorden

Naar aanleiding van de stand van zaken notie willen wij u de volgende sonderende vragen stellen:

- Deelt u onze mening dat afstemming over het provinciaal landschapsbeleid met de Staten voortaan loopt via processen van Beleidskader landelijk gebied, aanscherping POVI en P&C cyclus?
- Herkent u zich in de aanpak van de belangrijkste prioriteiten zoals gesteld in deze Stand van zaken notitie Programma Landschap?
- Welke aandachtspunten voor de uitvoering van het provinciaal landschapsbeleid heeft u n.a.v. deze Stand van zaken notitie Programma Landschap?
- Welke ideeën heeft u, aanvullend aan het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied, om het thema landschap mee te nemen in de aanscherping van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)?

5. Risico's / toets duurzaamheidparagraaf

n.v.t.

Sonderend stuk

1. Onderwerp

Stand van zaken notitie Programma Landschap

2. Inleiding/aanleiding incl. beoogd resultaat

In de Statencommissie Ruimte, Landbouw en Natuur (RLN) van 25 november 2022 is naar aanleiding van de sondering van het Programma Landschap door gedeputeerde Gabriëls toegezegd om: de uitwerking (indicatie kosten, indien nodig verdieping acties) van het Programma Landschap ter sondering voor te leggen aan de commissie RLN (t.b.v. de begrotingsbehandeling 2024). Dit betrof toezegging 9210.

Naar aanleiding van deze toezegging hebben Gedeputeerde Staten (GS) aan Provinciale Staten (PS) een Mededeling portefeuillehouder gezonden (brief gedeputeerde Faassen van 20-8-2024, DOC-00674715). In deze mededeling gaven GS aan dat het Programma Landschap voor een belangrijk deel vertaald is in het door PS vastgestelde beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. Een deel van het Programma Landschap zal ook doorvertaald worden via het proces van de aanscherping van de POVI. Over dit proces zijn en worden de Staten geïnformeerd. Gezien voorgaande genoemde processen, waarbij de Staten betrokken zijn, hebben GS aan PS ter overweging gegeven om een separate sondering van de uitwerking van het Programma Landschap in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) niet meer te laten plaatsvinden.

In de Statencommissie LEO van 13 september 2024 is echter besloten om een separate sondering van het Programma Landschap in deze commissie wel te laten plaatsvinden. Voorliggende notitie geeft inbreng voor deze sondering. Voor GS is hierin niet het Programma Landschap, maar het daarna verschenen coalitieakkoord, Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en het proces van de aanscherping van de POVI leidend.

3. Bevoegdheid

Het Programma Landschap is een zogeheten 'onverplicht programma' onder de Omgevingswet en een bevoegdheid van GS. Op 20 december 2022 hebben GS het Programma Landschap vastgesteld. Het Programma Landschap is doorvertaald via het proces van het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied dat in mei 2024 door PS is vastgesteld. Verdere uitwerking zal ook plaatsvinden via de aanscherping van de Omgevingsvisie en mogelijk de Omgevingsverordening. Beide zijn een bevoegdheid van PS.

4. Verzoek aan de Statencommissie de navolgende vragen te beantwoorden

Naar aanleiding van de stand van zaken notitie willen wij u de volgende sonderende vragen stellen:

- Herkent u zich in de aanpak van de belangrijkste prioriteiten zoals gesteld in deze Stand van zaken notitie Programma Landschap?
- Welke aandachtspunten voor de uitvoering van het provinciaal landschapsbeleid heeft u n.a.v. deze Stand van zaken notitie Programma Landschap?
- Welke ideeën heeft u, aanvullend aan het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied, om het thema landschap mee te nemen in de aanscherping van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)?

5. Risico's

n.v.t.

6. Toelichting / kernargumenten/ onderbouwing

Zie punt 2

7. Afweging van alternatieven en motivering gemaakte keuze / toets duurzaamheidparagraaf

De stand van zaken notitie provinciaal landschapsbeleid Limburg geeft acties weer op basis van de keuzen die in het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en het traject van de aanscherping van de POVI gemaakt zijn.

8. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

Programma 1 Perspectief voor het Landelijk Gebied

Product 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied

Product 1.1.3 Landschap

Programma 5 Leefbare steden en dorpen

Product 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte

9. Juridische aspecten – deregulering

n.v.t.

10. Verbindingslijnen en andere visies

Zie punt 2

11. Verdere planning, procedure en uitvoering

Na de sonderende behandeling in de Statencommissie Leefomgeving zien wij toezegging 9210 als uitgevoerd.

12. Periodieke informatie/sturingsinformatie

☐ **Via Jaarstukken en Begroting**

13. Evaluatie

Evaluatie vindt plaats via de lijnen van het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en de POVI. Waar dit specifiek gevraagd is (bijv. in de subsidiebeschikking) vindt evaluatie ook plaats via de onder de actielijnen beschreven acties.

14. Communicatie

Communicatie vindt plaats via een deel van de genoemde acties zelf en via het spoor van het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en aanscherping POVI.

15. Meegezonden bijlagen

Bijlage 1: Stand van zaken notitie provinciaal landschapsbeleid Limburg.

Provinciaal landschapsbeleid Limburg

Stand van zaken notitie ter sondering in de Statencommissie
Leefomgeving

Gedeputeerde Staten, 17 december 2024

1 Waarom een Stand van zaken notitie?

1.1 Aanleiding

In de Statencommissie Ruimte, Landbouw en Natuur (RLN) van 25 november 2022 is naar aanleiding van de sondering van het Programma Landschap door gedeputeerde Gabriëls toegezegd om: de uitwerking (indicatie kosten, indien nodig verdieping acties) van het Programma Landschap ter sondering voor te leggen aan de commissie RLN (t.b.v. de begrotingsbehandeling 2024). Dit betrof toezegging 9210.

Naar aanleiding van deze toezegging hebben Gedeputeerde Staten (GS) aan Provinciale Staten (PS) een Mededeling portefeuillehouder gezonden (brief gedeputeerde Faassen van 20-8-2024, DOC-00674715). In deze mededeling gaven GS aan dat het Programma Landschap voor een belangrijk deel vertaald is in het door PS vastgestelde beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied. Een deel van het Programma Landschap zal ook doorvertaald worden via het proces van de aanscherping van de POVI. Over dit proces zijn en worden de Staten geïnformeerd. Gezien voorgaande genoemde processen, waarbij de Staten betrokken zijn, hebben GS aan PS ter overweging gegeven om een separate sondering van de uitwerking van het Programma Landschap in de Statencommissie Leefomgeving (LEO) niet meer te laten plaatsvinden.

In de Statencommissie LEO van 13 september 2024 is echter besloten om een separate sondering van het Programma Landschap in deze commissie wel te laten plaatsvinden. Voorliggende notitie geeft inbreng voor deze sondering.

1.2 Coalitieakkoord, Beleidskader landelijk gebied en aanscherping POVI leidend

Op 1 oktober 2021 hebben PS bij vaststelling van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) Amendement 107 'Programmatische versterking van het Limburgs Landschap' aangenomen. In dit Amendement vragen PS om enkele uitwerkingen van de Omgevingsvisie gericht op versterking van de Limburgse landschappelijke kernkwaliteiten via een op te stellen Landschapsprogramma onder de Omgevingswet. Wij steunen nog steeds de intentie van dit amendement en geven via verschillende lijnen volop invulling aan ons provinciaal landschapsbeleid. Voor ons is hierbij echter niet het Programma Landschap, maar het daarna verschenen coalitieakkoord, Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en het proces van de aanscherping van de POVI leidend.

Beleidskader landelijk gebied 4.1 Landschap en leefbaarheid

Doelstelling coalitieakkoord: 'We hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als voor de natuur.'

We willen ons de komende 4 jaar – in samenhang met de andere grote opgaven – inzetten om de kenmerkende kwaliteiten, identiteit en historische gelaagdheid van het Limburgse landschap te behouden, te versterken en te beheren aan de hand van de volgende actielijnen:

1. een stevig begin maken met de groenblauwe dooradering van het landschap,
2. versterking van het landschap en ruimtelijke kwaliteit borgen in de grote programma's,
3. ondersteunen en benutten vrijwilligers en burgerinitiatieven voor natuur en landschap,
4. ondersteuning Nationale parken en Grensparken.

Op 24 mei 2024 hebben PS het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vastgesteld. Dit beleidskader is een uitwerking van het coalitieakkoord. Het provinciaal landschapsbeleid is hierbij met name uitgewerkt in paragraaf 4.1 'Landschap en leefbaarheid' met 4 actielijnen. De actielijnen uit het Programma Landschap zijn voor een belangrijk deel doorvertaald in deze 4 actielijnen. Hiermee is invulling gegeven aan de doorwerking van het Programma Landschap. Ook is in het Beleidskader landelijk gebied, conform actielijn 5 van het Programma Landschap, aangegeven op welke wijze de extra investeringen in het Coalitieakkoord voor (€ 1 mln. structureel) landschapsbeheer worden ingevuld. Voor verdere financiering zijn de intensiveringsmiddelen van 2 miljoen euro voor initiatieven op het gebied van natuur en landschap in de programma reserve vastgelegd en gelabeld. Met name het onderdeel vermaatschappelijking (deel actielijnen 3 en 4 Beleidskader landelijk gebied) geeft hierbij invulling aan actielijn 4 uit het Programma Landschap. Via de P&C cyclus wordt PS hierover verder geïnformeerd.

Het Beleidskader landelijk gebied omvat ook twee programma's die van groot belang zijn voor landschap:

- De provinciale aanpak voor het landelijke gebied (PALG); het vervolg op het voormalig Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) dat uitwerking en uitvoering geeft aan de transitie van het landelijk gebied.
- Het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) dat uitwerking en uitvoering geeft aan de waterveiligheidsopgave voor het regionale watersysteem in Limburg.

Het Beleidskader landelijk gebied zal de komende 4 jaar – ingebed in de P&C-cyclus - het overkoepelende mechanisme zijn om samenhang te bewaken bij de uitvoering en voortgang te monitoren van onze inzet voor het landelijk gebied inclusief landschap. PS worden hierbij betrokken en hierover geïnformeerd.

Via het proces van de aanscherping van de POVI zal (deels) invulling gegeven worden aan de actielijnen 1A/B, 2 en 3 van het Programma Landschap. Over dit proces zijn en worden Provinciale Staten geïnformeerd.

Om zicht te krijgen in de stand van zaken van ons landschapsbeleid worden in hoofdstuk 2 vanuit de vier actielijnen van het Beleidskader landelijk gebied en de aanscherping van de POVI de belangrijkste acties en lopende processen weergegeven. Aangegeven wordt wat er is gebeurd, wat er (mogelijk) is gepland en -waar aan de orde- hoe PS verder wordt geïnformeerd.

1.3 Sonderende vragen aan PS

Naar aanleiding van de stand van zaken notie willen wij de Statencommissie LEO de volgende sonderende vragen stellen:

- Deelt u onze mening dat afstemming over het provinciaal landschapsbeleid met de Staten voortaan loopt via processen van Beleidskader landelijk gebied, aanscherping POVI en P&C cyclus?
- Herkent u zich in de aanpak van de belangrijkste prioriteiten zoals gesteld in deze notitie?
- Welke aandachtspunten voor de uitvoering van het provinciaal landschapsbeleid heeft u n.a.v. deze notitie?
- Welke ideeën heeft u, aanvullend aan het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied om het thema landschap mee te nemen in de aanscherping van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)?

1.4 Relatie Lobbytrajecten

Om een nieuwe volhoudbare balans te creëren tussen landschap, landbouw en natuur lobbyen wij actief bij het Rijk. Het gaat daarbij specifiek over het behoud van grasland en een volhoudbare toekomst voor de Peel. De hoeveelheid grasland in Limburg neemt in gestaag tempo af. Grasland is

noodzakelijk voor waterveiligheid en in onze omgang met het veranderende klimaat. Gras houdt juist water vast en helpt om erosie in Zuid-Limburg tegen te gaan. Niet alleen in Zuid-Limburg is voldoende grasland onmisbaar. Rondom de natte Natura 2000-gebieden (bijv. De Peel) en in de beekdalen van Noord- en Midden-Limburg helpt grasland tegen verdroging ([Mededeling portefeuillehouder inzake felicitatiebrief minister Wiersma en uitnodiging werkbezoek, brief gedeputeerde Faassen van 2-7-2024 \(GS DOC-00671752\) Limburg - iBabs Publieksporaal](#)).

Voor de volhoudbare toekomst voor de Peel werken we in NOVEX verband aan drie thema's:

- De ondernemende Peel: perspectief voor blijvers door ontwikkelruimte te maken en te helpen innoveren.
- De groene Peel: herstel van water, bodem en natuur.
- De leefbare Peel: Investeren in prettig en gezond wonen, werken en recreëren.

Provincies Limburg en Brabant en Waterschappen Limburg en Aa en Maas hebben een bereidheid uitgesproken om gezamenlijk in totaal 150 mln. euro uit eigen middelen en gedecentraliseerde rijksmiddelen te willen investeren in innovatie, natuur, water, leefbaarheid en brede welvaart van De Peel. Met ons aanbod hopen wij voor De Peel met het Rijk tot afspraken te komen over concrete financiële samenwerking en een bijdrage vanuit het Ministerie van LNV hierin namens het Kabinet. ([Document Limburg - Mededeling portefeuillehouder inzake NOVEX De Peel, brief gedeputeerde Theuns van 15-10-2024 \(GS DOC-00709765\) - iBabs Publieksporaal](#))

1.5 Relatie kamerbrieven LNV november 2024

Op 29 november 2024 zijn door de minister en staatssecretaris van LNV een aantal kamerbrieven verstuurd die ook van belang zijn voor de doelen en actielijnen van het provinciaal Landschapsbeleid en het Beleidskader landelijk gebied. De voor landschap meest relevante brief betreft de 'Contourenbrief Agrarisch natuurbeheer':

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/11/29/contourenbrief-agrarisch-natuurbeheer>. Dit wordt in hoofdstuk 2 onder actielijn 1 van het Beleidskader landelijk gebied verder toegelicht.

De brief 'Ruimte voor landbouw en natuur'

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/11/29/kamerbrief-ruimte-voor-landbouw-en-natuur>

geeft invulling aan het voormalig Nationaal Programma Landelijk Gebied via 3 niveaus van aanpak: bedrijfsgericht, landelijk en gebiedsspecifiek. Dit is van belang voor het vervolg van het voormalig Limburgs Programma Landelijk gebied en de aanscherping van de POVI. Verwezen wordt tevens naar hoofdstuk 2 onder actielijn 2 van het Beleidskader landelijk gebied

Beleidsagenda Natuur: [Kamerbrief over beleidsagenda Natuur | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#) richt zich op de Rijksinzet rond natuur en geeft o.a. een overzicht van grote budgetten op de LNV-begroting, Provinciefonds en binnen het GLB die primair bedoeld zijn voor natuur en landschap (o.a. natuurontwikkeling, -beheer, -herstel en -monitoring) in de jaren 2024 t/m 2030. Dit heeft met name betrekking op de actielijn 1 (Groenblauwe dooradering) en 4 (ondersteuning Nationale parken) van het Beleidskader landelijke gebied.

1.6 Relatie motie 3096 Stimuleren Groen blauwe dooradering

In de Statenvergadering van 24 mei 2024 is in het kader van het Statenvoorstel Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied door PS de gewijzigde motie 3096 'Stimuleren Groen blauwe dooradering' aangenomen (bijlage 1). In de motie verzoeken PS het college om duurzaam beheer en onderhoud en aanleg van landschapselementen te bevorderen. Dit vanuit het streven om tot 10% groenblauwe dooradering in het landelijk gebied te komen en vanwege het feit dat landschapselementen een belangrijke rol spelen in het behoud van biodiversiteit, de versterking van het landschap en de verdere verduurzaming van het landelijk gebied. Voorgaande zou plaats moeten vinden vanuit een intrinsieke betrokkenheid van landeigenaren en agrariërs, waardoor er meer

bereidheid en motivatie is om landschapselementen aan te leggen, te beschermen en te onderhouden.

Concreet verzoekt de motie om:

1. Te stimuleren dat er meer maatregelen worden genomen en mogelijkheden geboden om het behoud en de aanleg van landschapselementen te bevorderen;
2. Te onderzoeken hoe de provincie middelen vrij kan maken voor het duurzaam en meerjarig onderhouden van landschapselementen waarbij wordt ingezet op een reële vergoeding van kosten en arbeid.
3. Met het nieuwe kabinet in gesprek te gaan hoe de kabinetsinzet van 500 miljoen structureel voor agrarisch natuurbeheer kan worden benut.
4. In het kader van de omgevingsvisie met gemeenten het gesprek aan te gaan hoe landschapselementen zodanig kunnen worden geborgd dat dit geen contraproductieve werking heeft.
5. Provinciale staten in Q4 te informeren over de resultaten van het bovenstaande.

De uitwerking van deze motie over aanleg, beheer en bescherming van de Limburgse landschapselementen past bij actielijn 1 van het Beleidskader landelijk gebied. PS worden separaat geïnformeerd over de uitwerking van deze motie middels een Actieplan Groenblauwe dooradering. In deze notitie zal meermaals verwezen worden naar dit actieplan.

2 Stand van zaken provinciaal landschapsbeleid

Actielijn 1 Beleidskader landelijk gebied: versterken groenblauwe dooradering/ Traject aanscherping POVI

Provinciale Staten worden separaat geïnformeerd over de uitwerking van de motie 3096 Stimuleren Groen blauwe dooradering middels een Actieplan Groenblauwe dooradering. Onderstaand worden reeds een aantal acties genoemd die deel zullen uitmaken van dit actieplan.

Voortzetting van de regeling voedselbossen en landschapselementen.

Wij zijn voornemens om de regeling op te knippen in een deel voedselbos/ agroforestry en een deel landschapselementen. Wij zijn voornemens het deel landschapselementen begin 2025 opnieuw open te stellen waarbij aanpassingen gemaakt worden om de regeling laagdrempeliger te maken. Ook het deel voedselbossen/ agroforestry wordt de komende tijd verder uitgewerkt.

Groenblauwe dooradering op eigen gronden.

De provincie bezit ca. 850 ha eigen agrarische gronden (inclusief ca. 200 ha zgn. C1 gronden van de natuuropgave). Een deel van deze gronden is mogelijk geschikt voor aanleg en beheer van landschapselementen. Pachters kunnen deze elementen meerekenen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), waardoor ze in aanmerking komen voor duurzame landbouwpremies. Dit maakt de landschapselementen zowel ecologisch als economisch aantrekkelijk en bevordert een duurzamer landgebruik. Daarnaast verbeteren ze ecologische verbindingen, waterkwaliteit en natuurlijke plaagbestrijding, wat leidt tot een robuuster landschap voor natuur en landbouw. Wij zullen begin 2025 beslissen om vanuit de structurele middelen voor landschapsbeheer jaarlijks middelen vrij te maken voor de aanleg van groenblauwe dooradering op eigen gronden. Momenteel wordt een inventarisatie gemaakt welke percelen hiervoor als eerste in aanmerking komen. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen het doelbereik wat landschapselementen hier kunnen realiseren en de agrarische productiewaarde, die hiermee al dan niet aangetast wordt.

Landschapselementen register

Als doorwerking van deze actielijn is in het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied aangegeven dat goede data en monitoring van het landschap een onderlegger zou moeten zijn en dat de uitwerking van GBDA daarbij prioriteit heeft. Dit gericht op een uniforme definiëring van landschapselementen en GBDA en inzicht in de aanwezige landschapselementen, zowel nu als naar de toekomst toe. Ons ontbreekt momenteel een overzicht van te beschermen elementen buiten de regelingen ANLb en SVNl. Idealiter krijgen we daarbij, in het licht van de opgave, inzicht in de ontwikkeling en financiering, beheer, kwaliteit en bescherming van GBDA.

Vanuit diverse monitoringsadviezen met betrekking tot GBDA wordt hierbij het

Landschapselementenregister als monitoringsproduct geadviseerd. Het Landschapselementenregister (LASREG) geeft actueel en gedetailleerd inzicht in de aanwezigheid van landschapselementen in de provincie. Door gebruik van openbare data worden objecten geïdentificeerd en komt een database tot stand waarin de diverse landschapselementen worden gecategoriseerd tot op elementniveau. Dit wordt jaarlijks geactualiseerd en aangevuld met provinciale bronnen zoals het Limburgse natuurnetwerk. Het register is daarmee breed toepasbaar en ook waardevol voor beleidsontwikkeling en monitoring rondom de bossenopgave, vergroening van stedelijk gebied en basiskwaliteit natuur. Door de ervaring van andere provincies kan het product snel worden ontwikkeld, waarbij we tevens willen toewerken naar een dashboard waarin de data openbaar toegankelijk is.

Wij zullen begin 2025 beslissen om voor twee jaar € 40.000 beschikbaar te stellen om het LASREG te ontwikkelen voor de provincie Limburg en de geactualiseerde data te ontsluiten voor overige overheidsorganisaties (Gemeenten, Waterschap, landschapsorganisaties, omgevingsdiensten). Deze

middelen zullen wij beschikbaar stellen uit de middelen van structureel landschapsbeheer vanuit het coalitieakkoord.

Borging landschapselementen

In motie 3096 'Stimuleren Groen blauwe dooradering' worden wij opgeroepen om in het kader van de POVI met gemeenten het gesprek aan te gaan hoe landschapselementen zodanig kunnen worden geborgd dat dit geen contraproductieve werking heeft. Inmiddels is ambtelijk met betrokken ambtenaren van Noord-, Midden- en Zuid-Limburg de zgn. Dagen van het Landschap georganiseerd, waarbij we dit onderwerp hebben besproken. In thematische verdiepingen zullen wij deze opgave, als onderdeel van het proces van de aanscherping van de POVI verder uitwerken. Tevens is overleg geweest met de stellers van de brief van de Natuur- en Milieufederatie Limburg, mede ondertekend door 28 veelal groene organisaties, die oproepen om tot een gezamenlijke aanpak van landschapselementen te komen.

Rijksfinanciering agrarisch natuurbeheer €500 miljoen per jaar

Op agrarische gronden buiten het Natuurnetwerk Nederland, binnen de vastgestelde leefgebieden van het Natuurbeheerplan (NBP), geldt de subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Sinds de invoering van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) is er in 2023 een nieuwe ANLb-beheerperiode gestart, die loopt tot en met 2028. Jaarlijks is er € 11,5 miljoen beschikbaar voor ANLb, waarvan € 3,7 miljoen specifiek voor Landschapsbeheer is ingezet in het huidige beheerjaar 2024. Voor het beheerjaar 2025 blijft het subsidiebedrag naar verwachting gelijk. In de jaren na 2025 wordt een aanzienlijke groei van het ANLb verwacht vanuit de structurele Rijksmiddelen voor Agrarisch natuurbeheer van 500 miljoen per jaar. In de contourenbrief Agrarisch Natuurbeheer van 29-11-2024 van Minister Wiersma wordt toegelicht hoe de contouren eruit zien voor de inzet van deze middelen. In de brief wordt gesproken over een uitbreiding van landelijk 100.000 ha naar circa 280.000 ha in 2032 aan ANLb. Hier zal vanaf 2026 stapsgewijs naar toe worden gewerkt, waarbij er specifiek aandacht is voor pakketten gericht op natuur- water- en klimaatdoelen. Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om 20 jaar beheervergoeding te kunnen geven.

Om de stap van 100.000 naar 280.000 ha te maken zijn investeringen nodig zoals realisatie van kruidenrijk grasland of de aanleg van landschapselementen. Het Rijk geeft aan hiervoor in het begin ruimte voor vrij te maken vanuit de 500 miljoen. Inzet over de besteding van de 500 miljoen is echter nog onzeker en verdere besluitvorming dient nog plaats te vinden. Via de Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied van het IPO geven we als provincie Limburg onze inbreng aan de verdere invulling en besteding van deze middelen.

Actielijn 2 Beleidskader landelijk gebied: versterking van het landschap en ruimtelijke kwaliteit borgen in de grote programma's/ Traject aanscherping POVI/ Traject grote programma's

Ontwerpend onderzoek en POVI

Na vaststelling van de POVI in oktober 2021 zijn wij samen in opdracht van Provinciale Staten met de gemeenten en andere partners aan de slag gegaan om de POVI op regionaal schaalniveau verder uit te werken. Zo hebben we voor Zuid-, Midden- en Noord-Limburg West een Ontwerpend Onderzoek gemaakt ([Ontwerpende Onderzoeken - Provincie Limburg](#)). Midden- en Noord-Limburg West maken daarnaast onderdeel uit van het Zich Ontwikkeland NOVEX perspectief de Peel (ZON2050: [Ontwikkelperspectief 2050 - Novex de Peel](#)). Naast deze drie ontwerpende onderzoeken is het onderzoek Noord-Limburg Oost in volle gang en worden de resultaten daarvan in een synthese met West in januari 2025 afgerond.

De ontwerpende onderzoeken vormden inbreng voor het Ruimtelijk Voorstel dat eind 2023 naar het Rijk is gestuurd en voor de nu lopende aanscherping van de POVI. Via de processen van het Ruimtelijk Voorstel en aanscherping POVI worden PS verder geïnformeerd over de doorvertaling van de Ontwerpende Onderzoeken.

Ruimtelijke kwaliteit en grote programma's

Ruimtelijke kwaliteit is nadrukkelijk als thema/opgave opgenomen in de programma's Waterveiligheid en Ruimte (WRL), het Hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei (HWBP inclusief de Lob van Gennep) en het voormalig LPLG (thans Provinciale Aanpak Landelijk Gebied, PALG en Rijksaanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur, RLN) en maakt daar een integraal onderdeel uit van de aanpak.

Binnen WRL wordt volop onderzoek gedaan naar de toepassing van brongerichte maatregelen zoals natuurvriendelijke maatregelen (nature based solutions). Per 3 december 2024 is de subsidieregeling korte termijnmaatregelen ten behoeve van waterveiligheid in Limburg 2024-2026 opengesteld, die onder andere ingezet kan worden voor de aanleg van natuurvriendelijke brongerichte maatregelen. In het HWBP wordt gebruik gemaakt van een onafhankelijk kwaliteitsteam die zowel de uitvoerende projectorganisatie als de stuurgroep adviseert over ruimtelijke kwaliteitsmaatregelen.

In uw Beleidskader Nieuwe Energie en Schoonleefmilieu en ons Ruimtelijk Voorstel Limburg wordt de nauwe verbondenheid tussen ruimte, daarmee landschap, en de energietransitie erkend. In onze energievisie 1.0 ([Mededeling portefeuillehouder inzake Energievisie 1.0, brief gedeputeerde Van Caldenberg van 12-11-2024 \(GS DOC-00716014\)](#)), zoals u deze op 18 november 2024, heeft ontvangen, stellen we als leidend principe (nr. 17) dat bij het ontwerpen van het energiesysteem nadrukkelijk rekening wordt gehouden met ruimtelijke kwaliteit en beleving van het landschap.

In het kader van artikel 217a van de Provinciewet en artikel 5 van de provinciale Verordening Doelmatigheid en Doeltreffendheid Provincie Limburg 2020 is het onderzoek getiteld 'Een veilige Maas, een mooie Maas; Hoogwaterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit in de Maasvallei' uitgevoerd. Het had als centrale onderzoeksvraag: "Op welke wijze wordt in de ontwikkeling en de realisatie van hoogwaterveiligheidsprojecten in de Maasvallei de ruimtelijke kwaliteit geborgd?". Dit rapport bevat bruikbare aanbevelingen om de ruimtelijke kwaliteit binnen grotere gebiedsopgaven -ook buiten de Maasvallei- vorm te geven. Wij hebben aangegeven in de Maasvallei, maar ook daarbuiten, invulling te willen geven aan deze aanbevelingen. Wij hebben tevens aangegeven om meer regie te nemen op de verdeling van de ruimte, om daarmee de ruimtelijke kwaliteit van het Limburgse landschap te behouden en te versterken. Het rapport is aangeboden aan PS op 21 december 2023 (DOC-00588971).

Aangezien de uitwerking van de vele transitie via een gemeentelijk omgevingsspoor verlopen, verkennen we momenteel de mogelijkheden om ruimtelijke kwaliteit/landschap steviger te borgen in samenwerking met gemeenten. Uitwerking hiervan zal plaatsvinden via het proces van aanscherping van de POVI.

Onderlegger bodem en water

In de zomer van 2024 is opdracht verleend voor de onderlegger bodem en water. Met deze onderlegger brengen wij relevante informatie in kaartvorm in beeld. De onderlegger zal een bouwsteen zijn voor de aanscherping van de POVI.

Onderlegger gebiedspaspoorten

In december 2024 is opdracht verleend voor de onderlegger gebiedspaspoorten. Deze onderlegger zal een bouwsteen zijn in het proces van POVI aanscherping.

Landschapsbiografie

In januari 2025 zal als uitvloeisel van het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' een opdracht voor een landschapsbiografie over Limburg verleend worden. Oplevering staat gepland voor zomer 2026.

Grootschalige bedrijfslocaties

Ten behoeve van de door PS gewenste sturing op grootschalige bedrijfslocaties is per 1 januari 2024 de instructieregel van kracht dat nieuw te (her)ontwikkelen grootschalige bedrijfskavels niet groter mogen zijn dan maximaal 5 ha. In december 2024 ligt bij PS het voorstel dat gemeenten GS kunnen verzoeken om ontheffing te verlenen van dit verbod, als zij vinden dat er sprake is van een bedrijfsvestiging/-uitbreiding met 'regionale meerwaarde'.

Verder wordt het thema landschap (indien van provinciaal belang) in planafstemming met gemeenten geagendeerd. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet gebeurt dit onder andere via zogenaamde omgevingstafels.

Actielijn 3 Beleidskader landelijk gebied: ondersteunen en benutten vrijwilligers en burgerinitiatieven voor natuur en landschap

Steunpunt Landschapsbeheer Limburg

Een doel in het Beleidskader landelijk gebied is dat het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg in 2027 een centrale speler is in de ondersteuning van vrijwillige landschapsinitiatieven. Doel is dat het aantal inwoners (vrijwilligers, agrariërs, etc.) dat betrokken is bij beheer, onderhoud en kennisdeling over het landschap substantieel is vergroot. Het Limburgs Landschap faciliteert het Steunpunt landschapsbeheer Limburg. Voor de uitvoering van het project Steunpunt Landschapsbeheer is door GS in oktober 2021 (DOC-00339752) besloten een incidentele subsidie te verlenen van maximaal €1.199.900,00 met een looptijd tot september 2025. Met het steunpunt wordt vorm gegeven aan de uitvoeringskracht van dit landschapsbeheer, met de inzet en facilitering van vrijwilligers.

Wij bereiden nu besluitvorming voor om het Steunpunt Landschapsbeheer structureel te continueren in haar huidige vorm en het beschikbare budget van € 1 mln. structureel landschapsbeheer in te zetten om per kalenderjaar (vanaf 2026) € 400.000 aan subsidie te beschikken in de vorm van een exploitatiesubsidie.

Vrijwilligers

Ook ondersteunen wij initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen. Belangrijke spelers zijn de Natuur- en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap en het Natuurhistorisch Genootschap die een exploitatiesubsidie krijgen. Daarnaast is IVN-Limburg van belang daar natuureducatie voor hen een kerntaak is. Via de Nationale parken en Grensparken ondersteunen wij initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. IVN heeft ook bij de Nationale parken een belangrijke rol.

LEADER

Vanuit het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven -van lokale gemeenschappen- die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Op 19 maart 2024 is de nieuwe LEADER regeling voor projecten voor beide gebieden geopend. Aanvragen kunnen worden ingediend tot en met 2027, tenzij budgetten eerder uitgeput zijn. Wij steunen beide LEADER initiatieven met totaal € 0,92 mln. cofinanciering.

Actielijn 4 Beleidskader landelijk gebied: ondersteuning Nationale parken en Grensparken

Nationale Parken

Vanaf 2021 steunen de Provincie Limburg en het Rijk de transitie van de drie Limburgse Nationale Parken in de richting van een natuur- en landschapsregio. Sinds 1 januari 2024 is deze transitieperiode en de financiële steun van Rijk en Provincie afgelopen. Recent is het nationale Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 door Rijk en IPO vastgesteld. Hierin geven de parkorganisaties, provincies, Rijk en partners aan hoe ze de komende jaren invulling aan de parken willen geven. Om bij te dragen in de kosten voor deze ontwikkeling heeft LVVN voor de periode 2024-2030 € 5,0 mln. per jaar extra gereserveerd, bovenop de reeds beschikbare € 1,3 mln. Vooruitlopende op een structurele regeling vanaf 2025, waarbij ook de Provincie om cofinanciering gevraagd zal worden, heeft het ministerie van LVVN voor 2024 een tijdelijke ondersteuningsregeling opengesteld. Hiervan hebben de drie Limburgse Nationale Parken gebruik gemaakt. De drie Limburgse Nationale Parken hebben daarnaast ook van de Provincie Limburg een overbruggingssubsidie ontvangen. Per Nationaal Park is €100.000,- beschikbaar gesteld, waarvan ca. €30.000,- voor de zgn. vrijwilligersactiviteiten. Dit is ook in lijn met onze eerdere financiële ondersteuning van de Grensparken. Voor de Nationale Parken de Maasduinen en de Groote Peel is deze subsidie door ons beschikt. Voor Nationaal Park de Meinweg hebben wij uitsluitend €32.000,- aan subsidie beschikt voor de vrijwilligersactiviteiten. Als de aanpak in Nationaal Park de Meinweg voldoende aansluit bij de door ons vastgestelde beleidskaders en de uitgangspunten, dan kan de subsidieaanvraag voor proces- en projectkosten nogmaals ingediend en alsnog beschikt worden. Via een Mededeling portefeuillehouder (brief gedeputeerde Faassen, DOC-00679898) en beantwoording van schriftelijke vragen van D'66 zijn Provinciale Staten hierover geïnformeerd (DOC-00697498).

Het ministerie wil graag met ons samenwerken aan de financiële ondersteuning tot en met 2030 van de nationale parken en overweegt middelen via een decentralisatie uitkering (DU) in te zetten. Financiering via een DU is in eerste instantie voor een periode van twee jaar (2025 en 2026) met de intentie om deze wijze van financiering te continueren tot en met 2030. In 2026 wordt gezamenlijk geëvalueerd of financiering via een DU het meest geschikte instrument is. LVVN besluit vervolgens over de wijze van financieren tot en met 2030. De provincie en regio worden gevraagd om cofinanciering van de Rijksmiddelen. Binnen onze begroting zijn middelen voor cofinanciering voor de eerste DU periode beschikbaar. Wij beoordelen onze bijdrage aan de Nationale parken op basis van de ingediende plannen, de hoogte van de rijksbijdrage en hun meerwaarde voor de doelen van het Beleidskader landelijk gebied.

Grensparken

Voorts bevorderen wij de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensoverschrijdende parken. Voor Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek kent onze ondersteuning een tijdpad tot en met 2026. Voor het Drielandenpark en het RivierPark Maasvallei tot en met 2027 en voor het Grenzeloos Bocageland tot en met 2025. Nieuwe verzoeken voor cofinanciering van de Grensparken zullen wij beoordelen op de toegevoegde waarde voor de provinciale doelen en de cofinanciering van partners of (Europese) projecten.

Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Nadat het rijk in 2012 heeft besloten haar taak voor de Nationale Landschappen te beëindigen, heeft de Provincie Limburg het beleidsconcept en de samenwerking van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg voortgezet, zoals ook is vastgelegd in onder andere de POVI. Het Nationaal Landschap omvat heel Zuid-Limburg; het stedelijk gebied en het centrale groene gebied. Het voor Nederland unieke landschap van Zuid-Limburg draagt in belangrijke mate bij aan het vestigings-

klimaat en de woon- en leefkwaliteit van de regio. Vanuit die strategische waarde blijven wij ons structureel inzetten voor behoud en versterking van de specifieke kwaliteiten van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, maar wel op een andere manier. In het bestuurlijk kernoverleg (BKO) Zuid-Limburg is op 29-11-2023 besloten om het landschapsbelang van het Bestuurlijk overleg Nationaal Landschap Zuid-Limburg te integreren in het BKO en één van de leden van het BKO te benoemen als ambassadeur van het gemeenschappelijk landschapsbelang. Dit op basis van de volgende overwegingen:

- Het BKO is de integrale bestuurlijke netwerktafel voor de POVI in Zuid Limburg;
- Het BKO is ook de bestuurlijke netwerktafel voor het NOVEX gebied Zuid Limburg. Het Rijk zit hierbij direct aan tafel. Bovendien is de brede afstemming groen blauw (POVI, Provinciale aanpak LG, WRL) een van de prioriteiten van het NOVEX gebied Zuid Limburg;
- de belangenbehartiger landschap kan zo ook aanspreekpunt zijn voor het netwerk van de stakeholders.

Besloten is om minimaal één keer per jaar een brede netwerkdag landschap te organiseren om de uit het BO Nationaal Landschap Zuid-Limburg ontstane landschapsnetwerk vitaal te houden en verder te ontwikkelen. Inmiddels hebben de eerste regionale ambtelijke netwerkdagen plaatsgevonden en wordt er toegewerkt naar een gezamenlijk landschapsdag voor het brede netwerk.

Ingediend in de vergadering van Provinciale Staten van 24-05-2024

Limburgs
Parlement

Gewijzigde motie 3096

Gewijzigde Motie Stimuleren Groen blauwe dooradering

Provinciale Staten van Limburg, in vergadering bijeen op 24 mei 2024, Gelezen agendapunt 7.2 G-24-014 GEWIJZIGD Statenvoorstel beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied, brief GS van 14-5-2024 (GS DOC-00649159)

Constaterende dat:

- In het beleidskader "perspectief voor het landelijk gebied", het doel voor toename van de groenblauwe dooradering (GBDA), of te wel landschapselementen tot 10% van het landelijk gebied, buiten het NN in 2050, als inspanningsverplichting staat opgenomen;
- Landschapselementen zoals hagen, bomenrijen, bloemrijke akkerranden een belangrijke rol spelen in het behoud van biodiversiteit, de versterking van het landschap en de verdere verduurzaming van het landelijk gebied;
- Duurzaam beheer en onderhoud van landschapselementen op basis van intrinsieke betrokkenheid essentieel is voor het behalen van de doelstellingen, het behouden van hun functionaliteit en de kwaliteitsborging.

Overwegende dat:

- De aanleg van landschapselementen op dit moment niet altijd vanzelfsprekend is en dat er te weinig stimulans is voor landeigenaren en agrariërs om hierin te investeren in tijd, kennis en financiën;
- Kwalitatief goed onderhoud van landschapselementen onder steeds grotere druk staat;
- Strikte wet- en regelgeving voor het behoud van landschapselementen leidt tot verregaande verplichtingen en creëert daardoor minder bereidheid en motivatie om landschapselementen aan te leggen, te beschermen en te onderhouden.

Verzoeken het college om:

1. Te stimuleren dat er meer maatregelen worden genomen en mogelijkheden geboden om het behoud en de aanleg van landschapselementen te bevorderen;
2. Te onderzoeken hoe de provincie middelen vrij kan maken voor het duurzaam en meerjarig onderhouden van landschapselementen waarbij wordt ingezet op een reële vergoeding van kosten en arbeid.
3. Met het nieuwe kabinet in gesprek te gaan hoe de kabinetsinzet van 500 miljoen structureel voor agrarisch natuurbeheer kan worden benut.
4. In het kader van de omgevingsvisie met gemeenten het gesprek aan te gaan hoe landschapselementen zodanig kunnen worden geborgd dat dit geen contraproductieve werking heeft.
5. Provinciale staten in Q4 te informeren over de resultaten van het bovenstaande.

En gaan over tot de orde van de dag.

Heidi van der Pol
BBB

Anne Marie Fischer-Otten
50PLUS

Raimond Franssen
LOKAAL-LIMBURG

Lei Hermans
PVV

Lianne Schuurin
PvdA